ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 17ης Απριλίου 2008 *

Στην υπόθεση C-404/06,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Γερμανία) με απόφαση της 16ης Αυγούστου 2006, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Σεπτεμβρίου 2006, στο πλαίσιο της δίκης

Quelle AG

κατά

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič και E. Levits, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Οκτωβρίου 2007,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Quelle AG, εκπροσωπούμενη από τον A. Piekenbrock, Rechtsanwalt,

— το Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, εκπροσωπούμενο από τους P. Wassermann και J. Kummer, Rechtsanwälte,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Lumma και την J. Kemper,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Díaz Abad,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη C. Pesendorfer,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους A. Aresu και B. Schima και από την I. Kaufmann-Bühler,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 15ης Νοεμβρίου 2007,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3 της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών (ΕΕ L 171, σ. 12, στο εξής: οδηγία).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Quelle AG (στο εξής: Quelle), επιχείρησης πωλήσεων με αλληλογραφία, και της Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände (στο εξής: Bundesverband), εγκεκριμένης ένωσης καταναλωτών που ενεργεί κατόπιν εξουσιοδοτήσεως της Brüning, πελάτισσας της Quelle.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Η οδηγία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 95 ΕΚ. Η πρώτη αιτιολογική σκέψη της υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 153, παράγραφοι 1 και 3, ΕΚ, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών με μέτρα θεσπιζόμενα κατ' εφαρμογή του άρθρου 95 ΕΚ.

4 Το άρθρο 3 της οδηγίας, με τίτλο «Δικαιώματα του καταναλωτή», προβλέπει:

«1. Ο πωλητής ευθύνεται έναντι του καταναλωτή για κάθε έλλειψη συμμόρφωσης που υπάρχει κατά την παράδοση του αγαθού.

2. Όταν υπάρχει έλλειψη συμμόρφωσης, ο καταναλωτής έχει δικαίωμα είτε σε δωρεάν αποκατάσταση της συμμόρφωσης του αγαθού με επισκευή ή αντικατάσταση, σύμφωνα με την παράγραφο 3, είτε σε προσήκουσα μείωση του τιμήματος, είτε σε υπαναχώρηση από τη σύμβαση όσον αφορά το αγαθό αυτό, σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 6.

3. Ο καταναλωτής έχει, κατ' αρχάς, δικαίωμα να απαιτήσει από τον πωλητή την δωρεάν επισκευή ή αντικατάσταση του αγαθού, εκτός εάν μια τέτοια πράξη είναι αδύνατη ή δυσανάλογη.

Η επανόρθωση θεωρείται δυσανάλογη εάν, σε σύγκριση με τον εναλλακτικό τρόπο επανόρθωσης, συνεπάγεται για τον πωλητή υπερβολικά υψηλό κόστος [...].

Η επισκευή ή η αντικατάσταση πρέπει να πραγματοποιούνται εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος και χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση του αγαθού και τον σκοπό για τον οποίο ο καταναλωτής προόριζε το αγαθό.

4. Ο όρος "δωρεάν" στις παραγράφους 2 και 3 αναφέρεται στα απαραίτητα έξοδα που συνεπάγεται η αποκατάσταση της συμμόρφωσης του αγαθού, ιδίως τις δαπάνες αποστολής, το εργατικό κόστος και το κόστος των υλικών.

5. Ο καταναλωτής μπορεί να ζητήσει προσήκουσα μείωση του τιμήματος ή να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση:

— εάν ο καταναλωτής δεν δικαιούται ούτε επισκευή ούτε αντικατάσταση

ή

— εάν ο πωλητής δεν ολοκλήρωσε την επανόρθωση εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος

ή

— εάν ο πωλητής δεν ολοκλήρωσε την επανόρθωση χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή.

[…]»

5 Σύμφωνα με τη δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας «[…] τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι, οποιαδήποτε επιστροφή προς τον καταναλωτή μπορεί να μειωθεί, λαμβάνοντας υπόψη τη χρήση των αγαθών εκ μέρους του καταναλωτή από τη στιγμή της παράδοσης· […] οι λεπτομερείς κανόνες βάσει των οποίων χωρεί υπαναχώρηση από τη σύμβαση μπορούν να καθοριστούν από το εθνικό δίκαιο».

6 Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας, με τίτλο «Προθεσμίες»:

«Ο πωλητής ευθύνεται δυνάμει του άρθρου 3, όταν η έλλειψη συμμόρφωσης εκδηλώνεται εντός δύο ετών από την παράδοση του αγαθού.»

7 Το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας, με τίτλο «Εθνικά δίκαια και στοιχειώδης προστασία», ορίζει:

«Στον τομέα που καλύπτεται από την παρούσα οδηγία, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν εν ισχύ αυστηρότερες διατάξεις, σύμφωνες προς τη Συνθήκη, προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα υψηλότερο επίπεδο προστασίας του καταναλωτή.»

Η εθνική νομοθεσία

8 Μεταξύ των διατάξεων του γερμανικού αστικού κώδικα (Bürgerliches Gesetzbuch, στο εξής: BGB) που θεσπίστηκαν για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο της Γερμανίας περιλαμβάνονται ιδίως τα άρθρα 439 και 346 του κώδικα αυτού.

9 Το άρθρο 439, παράγραφος 4, του BGB, με τίτλο «Εκ των υστέρων εκπλήρωση», ορίζει:

[…]

«Ο πωλητής ο οποίος παραδίδει προς τον σκοπό της εκ των υστέρων εκπληρώσεως πράγμα απαλλαγμένο ελαττωμάτων μπορεί να απαιτήσει από τον αγοραστή επιστροφή του ελαττωματικού πράγματος σύμφωνα με τα άρθρα 346 έως 348.»

10 Το άρθρο 346, παράγραφοι 1 έως 3, του BGB, με τίτλο «Αποτελέσματα της υπαναχώρησης», έχει ως εξής:

«1. Αν ένας από τους συμβαλλομένους ασκήσει δικαίωμα υπαναχώρησης συμβατικό ή εκ του νόμου, οι ληφθείσες παροχές και οι καρποί πρέπει, σε περίπτωση λύσεως της συμβάσεως, να επιστραφούν.

2. Αντί της επιστροφής ή της αποδόσεως, ο οφειλέτης υποχρεούται να καταβάλει αποζημίωση εάν:

1) η επιστροφή ή η απόδοση αποκλείεται λόγω της φύσεως του πράγματος·

2) το ληφθέν αντικείμενο καταστράφηκε, παραχωρήθηκε, εκποιήθηκε, μεταποιήθηκε ή μεταπλάσθηκε,

3) το ληφθέν αντικείμενο χειροτέρεψε ή χάθηκε· η φθορά που οφείλεται στη συνήθη χρήση δεν λαμβάνεται υπόψη.

Αν η σύμβαση προβλέπει αντιπαροχή, αυτή λαμβάνεται υπόψη κατά τον υπολογισμό της αποζημιώσεως· αν η αποζημίωση οφείλεται για το αντλούμενο από δάνειο όφελος, επιτρέπεται η απόδειξη ότι η αξία του οφέλους ήταν μικρότερη.

3. Η αποζημίωση αποκλείεται:

1) αν το ελάττωμα που δικαιολογεί την υπαναχώρηση εμφανίστηκε μόνον κατά το στάδιο της μεταποιήσεως ή της μεταπλάσεως του αντικειμένου,

2) στον βαθμό που ο δανειστής ευθύνεται για τη χειροτέρευση ή την απώλεια, ή αν η ζημία επήλθε στα χέρια του,

3) αν, σε περίπτωση εκ του νόμου διαλυτικής αιρέσεως, η χειροτέρευση ή η απώλεια επήλθε στα χέρια του ενδιαφερομένου, μολονότι αυτός κατέβαλε την ίδια επιμέλεια που δείχνει συνήθως στις δικές του υποθέσεις.

Ο αποκτηθείς πλουτισμός πρέπει να αποδοθεί.»

11 Το άρθρο 100 του BGB, με τίτλο «Καρποί», ορίζει:

«Καρποί είναι τα προϊόντα ενός πράγματος ή οι πρόσοδοι ενός δικαιώματος, καθώς και τα οφέλη που παρέχει η χρήση του πράγματος ή του δικαιώματος.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

12 Τον Αύγουστο του 2002, η Quelle παρέδωσε στην Brüning, για ιδιωτική χρήση, ένα «σύνολο κουζίνας με εστίες». Στις αρχές του 2004, η Brüning διαπίστωσε ότι η συσκευή ήταν ελαττωματική. Επειδή δεν ήταν δυνατή η επισκευή της, η Brüning την επέστρεψε στην Quelle, η οποία την αντικατέστησε με νέα συσκευή. Ωστόσο, η εταιρία αυτή απαίτησε από την Brüning να της καταβάλει το ποσό των 69,97 ευρώ ως αποζημίωση για το όφελος που αποκόμισε από τη χρήση της αρχικώς παραδοθείσας συσκευής.

13 Η Bundesverband, ενεργώντας ως εντολοδόχος της Brüning, ζήτησε να της επιστραφεί το εν λόγω ποσό στην Brüning. Ζήτησε επιπλέον, σε περίπτωση

αντικαταστάσεως προϊόντος που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης πώλησης (στο εξής: προϊόν που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης), να υποχρεωθεί η Quelle να παύσει να χρεώνει ποσά για τη χρήση του εν λόγω προϊόντος.

14 Το πρωτοδίκως επιληφθέν δικαστήριο δέχθηκε το αίτημα επιστροφής και απέρριψε το αίτημα να υποχρεωθεί η Quelle να παύσει να χρεώνει ποσά για τη χρήση προϊόντος που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης. Οι εφέσεις που ασκήθηκαν κατά της αποφάσεως αυτής τόσο από την Quelle όσο και από την Bundesverband απορρίφθηκαν. Κατόπιν ασκήσεως αναιρέσεως «Revision», το Bundesgerichtshof διαπιστώνει ότι από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 439, παράγραφος 4, και 346, παράγραφοι 1 και 2, σημείο l, του BGB προκύπτει ότι ο πωλητής έχει δικαίωμα, σε περίπτωση αντικαταστάσεως ενός προϊόντος που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης, αποζημιώσεως για τα οφέλη που άντλησε ο πωλητής από τη χρήση του προϊόντος αυτού μέχρι την αντικατάστασή του από το νέο προϊόν.

15 Εκφράζοντας τις επιφυλάξεις του ως προς τη μονομερή επιβάρυνση που επιβάλλεται στον αγοραστή, το Bundesgerichtshof τονίζει ότι δεν διαθέτει καμία δυνατότητα διορθώσεως της εθνικής ρύθμισης διά της οδού της ερμηνείας. Συγκεκριμένα, ερμηνεία σύμφωνα με την οποία ο πωλητής δεν μπορεί να ζητήσει αποζημίωση από τον αγοραστή για τη χρήση του αντικατασταθέντος προϊόντος θα αντέβαινε στο γράμμα των σχετικών διατάξεων του BGB, καθώς και στη ρητώς εκπεφρασμένη βούληση του νομοθέτη και απαγορεύεται από το άρθρο 20, παράγραφος 3, του Θεμελιώδους Νόμου (Grundgesetz), σύμφωνα με τον οποίο η δικαστική εξουσία δεσμεύεται από τη νομοθεσία.

16 Ωστόσο, αμφιβάλλοντας για τη συμμόρφωση των διατάξεων του BGB με την κοινοτική νομοθεσία, το Bundesgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με την παράγραφο 3, πρώτο εδάφιο, και την παράγραφο 4, ή του άρθρου 3, παράγραφος 3, τρίτο

εδάφιο, της οδηγίας [...] την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική νομοθετική ρύθμιση η οποία ορίζει ότι ο πωλητής, σε περίπτωση που αντικαθιστά το προϊόν διότι δεν είναι σύμφωνο με τους όρους της σύμβασης, μπορεί να απαιτήσει από τον αγοραστή αποζημίωση για τη χρήση του αρχικώς παραδοθέντος και μη πληρούντος τους όρους της συμβάσεως προϊόντος;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

17 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 3 της οδηγίας έχει την έννοια ότι απαγορεύει εθνική ρύθμιση που επιτρέπει στον πωλητή, σε περίπτωση που πώλησε καταναλωτικό προϊόν μη σύμφωνο με τους όρους της σύμβασης, να απαιτήσει από τον καταναλωτή αποζημίωση για τη χρήση του μη πληρούντος τους όρους της συμβάσεως προϊόντος μέχρι την αντικατάστασή του με νέο προϊόν.

Επί του παραδεκτού

18 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Quelle υποστήριξε ότι το προδικαστικό ερώτημα δεν είναι παραδεκτό εφόσον το αιτούν δικαστήριο τόνισε ότι οι εθνικές διατάξεις για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο επιτρέπουν μία μόνον ερμηνεία και ότι το γερμανικό συνταγματικό δίκαιο απαγορεύει την contra legem ερμηνεία. Στην περίπτωση που το Δικαστήριο δώσει διαφορετική ερμηνεία στο άρθρο 3 της οδηγίας, το αιτούν δικαστήριο δεν θα μπορέσει να λάβει υπόψη του την απάντηση του Δικαστηρίου.

19 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 234 ΕΚ, που στηρίζεται σε σαφή διάκριση των λειτουργιών μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων

και του Δικαστηρίου, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο υποχρεούται, καταρχήν, να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 22ας Ιουνίου 2006, C-419/04, Conseil général de la Vienne, Συλλογή 2006, σ. I-5645, σκέψη 19, και της 18ης Ιουλίου 2007, C-119/05, Lucchini, Συλλογή 2007, σ. I-6199, σκέψη 43).

20 Δεν είναι δυνατόν να προβληθεί άρνηση απαντήσεως σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου παρά μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις Conseil général de la Vienne, σκέψη 20, και Lucchini, σκέψη 44).

21 Αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

22 Η αβεβαιότητα ως προς τη δυνατότητα του εθνικού δικαστή, κατόπιν της απαντήσεως του Δικαστηρίου σε προδικαστικό ερώτημα που αφορά ερμηνεία οδηγίας, να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, τηρώντας τις αρχές που διατύπωσε το Δικαστήριο (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2004, C-397/01 έως C-403/01, Pfeiffer κ.λπ., Συλλογή 2004, σ. I-8835, σκέψεις 113 έως 116, καθώς και της 4ης Ιουλίου 2006, C-212/04, Αδενέλερ κ.λπ., Συλλογή 2006, σ. I-6057, σκέψεις 110 έως 112), υπό το φως της απαντήσεως αυτής δεν μπορεί να ασκεί επιρροή στην υποχρέωση του Δικαστηρίου να αποφανθεί επί του ερωτήματος αυτού. Κάθε άλλη λύση είναι, πράγματι, ασυμβίβαστη με τον σκοπό των αρμοδιοτήτων που αναγνωρίζονται στο Δικαστήριο με το άρθρο 234 ΕΚ, οι οποίες έχουν κυρίως ως αντικείμενο να εξασφαλίζουν την ομοιόμορφη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου από τα εθνικά δικαστήρια

(αποφάσεις της 6ης Δεκεμβρίου 2005, C-461/03, Gaston Schul Douane-expediteur, Συλλογή 2005, σ. I-10513, σκέψη 21, και της 10ης Ιανουαρίου 2006, C-344/04, IATA και ELFAA, Συλλογή 2006, σ. I-403, σκέψη 27).

23 Κατά συνέπεια, η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

24 Κατά το Bundesverband, την Ισπανική και την Αυστριακή Κυβέρνηση καθώς και την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας ορίζει σαφώς ότι πρέπει να πραγματοποιείται δωρεάν για τον καταναλωτή όχι μόνον η επισκευή ενός προϊόντος που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης, αλλά και, ενδεχομένως, η αντικατάστασή του με προϊόν που πληροί τους όρους της σύμβασης. Το δωρεάν στοιχείο της υποχρέωσης του πωλητή αποτελεί ένα αδιάσπαστο σύνολο, που αποσκοπεί στην προστασία του αγοραστή από τον κίνδυνο οικονομικών επιβαρύνσεων που θα μπορούσαν να σταθούν εμπόδιο στην προβολή των δικαιωμάτων του.

25 Η Γερμανική Κυβέρνηση παρατηρεί ότι το γράμμα της οδηγίας δεν ορίζει αν ο πωλητής μπορεί, σε περίπτωση αντικαταστάσεως προϊόντος που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης, να απαιτήσει αποζημίωση για τη χρήση του. Υπογραμμίζει ότι, από συστηματικής απόψεως, η δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας εκφράζει μία πολύ γενική αρχή του δικαίου, παρέχοντας στα κράτη μέλη ευρύ περιθώριο για να νομοθετήσουν ως προς το θέμα των περιπτώσεων στις οποίες ο καταναλωτής είναι υποχρεωμένος να καταβάλει αποζημίωση για τη χρήση του προϊόντος.

26 Εισαγωγικά, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, ο πωλητής ευθύνεται έναντι του καταναλωτή για κάθε έλλειψη συμμόρφωσης που υπάρχει κατά την παράδοση του προϊόντος.

27 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας απαριθμεί τα δικαιώματα που μπορεί να προβάλει ο καταναλωτής έναντι του πωλητή σε περίπτωση έλλειψης συμμόρφωσης του παραδοθέντος προϊόντος. Σε πρώτο στάδιο, ο καταναλωτής έχει δικαίωμα να απαιτήσει την αποκατάσταση της συμμορφώσεως του προϊόντος. Αν η συμμόρφωση δεν είναι δυνατή, μπορεί να απαιτήσει, σε δεύτερο στάδιο, μείωση της τιμής ή τη λύση της συμβάσεως.

28 Όσον αφορά τη συμμόρφωση του προϊόντος, το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας διευκρινίζει ότι ο καταναλωτής έχει δικαίωμα να απαιτήσει από τον πωλητή την επισκευή του προϊόντος ή την αντικατάστασή του, σε αμφότερες τις περιπτώσεις δωρεάν, εκτός εάν το αίτημά του είναι αδύνατο ή δυσανάλογο.

29 Η Γερμανική Κυβέρνηση προβάλλει ότι τόσο με την πρόταση οδηγίας 96/C 307/09 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πώληση και τις εγγυήσεις καταναλωτικών αγαθών (ΕΕ 1996, C 307, σ. 8), όσο και με την τροποποιημένη πρόταση οδηγίας 98/C 148/11 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 1998, C 148, σ. 12) που υπέβαλε η Επιτροπή, το κείμενο περιοριζόταν είτε στη «δωρεάν επισκευή του αγαθού», είτε στην «αντικατάστασή» του. Η σιωπή αυτή ως προς τις οικονομικές συνέπειες της αντικατάστασης μαρτυρεί ότι δεν υπήρξε πρόβλεψη για τη ρύθμιση από την οδηγία του θέματος της ενδεχόμενης αποζημίωσης για τη χρήση.

30 Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν ασκεί καμία επιρροή εφόσον η φράση «σε αμφότερες τις περιπτώσεις δωρεάν», η οποία περιλαμβάνεται στην κοινή θέση (ΕΚ) 51/98, που υιοθέτησε το Συμβούλιο στις 24 Σεπτεμβρίου 1998 ενόψει εκδόσεως της οδηγίας (ΕΕ C 333, σ. 46), η οποία έγινε δεκτή στο τελικό κείμενο, μεταφέρει τη θέληση του κοινοτικού νομοθέτη να ενισχύσει την προστασία του καταναλωτή.

31 Το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας ορίζει ότι η λέξη «δωρεάν» σημαίνει «τα απαραίτητα έξοδα που συνεπάγεται η αποκατάσταση της συμμόρφωσης του αγαθού,

ιδίως οι δαπάνες αποστολής, το εργατικό κόστος και το κόστος των υλικών». Όπως προκύπτει από τη χρησιμοποίηση από τον κοινοτικό νομοθέτη του επιρρήματος «ιδίως», η απαρίθμηση αυτή έχει ενδεικτικό και όχι εξαντλητικό χαρακτήρα.

32 Η περίσταση που επικαλείται η Γερμανική Κυβέρνηση, ότι το ανακοινωθέν τύπου C/99/77 της επιτροπής συνδιαλλαγής «Κοινοβούλιο — Συμβούλιο», της 18ης Μαρτίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία για τις εγγυήσεις προς τους καταναλωτές, δίδει μία περιοριστική ερμηνεία της λέξεως «δωρεάν», δεν ασκεί, συναφώς, επιρροή. Ειδικότερα, κατά πάγια νομολογία, μια δήλωση που περιλαμβάνεται στα πρακτικά του Συμβουλίου δεν μπορεί να χρησιμεύσει για την ερμηνεία διατάξεως του παραγώγου δικαίου όταν το περιεχόμενό της ουδόλως περιλαμβάνεται στο κείμενο της σχετικής διατάξεως (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 1991, C-292/89, Antonissen, Συλλογή 1991, σ. I-745, σκέψη 18, και της 10ης Ιανουαρίου 2006, C-402/03, Skov και Bilka, Συλλογή 2006, σ. I-199, σκέψη 42).

33 Έτσι τόσο από το γράμμα όσο και από τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες της οδηγίας προκύπτει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης είχε την πρόθεση να αναγάγει το δωρεάν στοιχείο της συμμόρφωσης του προϊόντος από τον πωλητή σε ουσιώδες στοιχείο της προστασίας που εξασφαλίζει στον καταναλωτή η οδηγία αυτή.

34 Η υποχρέωση αυτή που υπέχει ο πωλητής για τη δωρεάν συμμόρφωση του προϊόντος, είτε υπό τη μορφή επισκευής είτε υπό τη μορφή αντικαταστάσεως του προϊόντος που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης, αποσκοπεί στην προστασία του καταναλωτή από τον κίνδυνο οικονομικών επιβαρύνσεων οι οποίες, όπως τονίζει η

γενική εισαγγελέας στο σημείο 49 των προτάσεών της, θα μπορούσαν να τον αποτρέψουν από το να προβάλει τα δικαιώματά του εάν η προστασία αυτή δεν υπήρχε. Η ηθελημένη αυτή από τον κοινοτικό νομοθέτη εξασφάλιση της δωρεάν συμμορφώσεως συνεπάγεται τον αποκλεισμό κάθε οικονομικής απαιτήσεως εκ μέρους του πωλητή στο πλαίσιο της εκπληρώσεως της υποχρεώσεώς του για αποκατάσταση της συμμορφώσεως του προϊόντος το οποίο αφορά η σύμβαση.

35 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από τη βούληση, που εκφράζεται από τον κοινοτικό νομοθέτη με το άρθρο 3, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας, να εξασφαλισθεί στον καταναλωτή αποτελεσματική προστασία. Η διάταξη αυτή διευκρινίζει, συγκεκριμένα, ότι κάθε επισκευή ή αντικατάσταση πρέπει να πραγματοποιούνται όχι μόνον εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, αλλά και χωρίς σημαντική ενόχληση του καταναλωτή.

36 Η ερμηνεία αυτή συμφωνεί επίσης με τον σκοπό της οδηγίας ο οποίος, όπως τονίζει η πρώτη αιτιολογική σκέψη της, έγκειται στην εξασφάλιση ενός αυξημένου επιπέδου προστασίας για τους καταναλωτές. Όπως προκύπτει από το άρθρο 8, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, η προστασία που προβλέπεται από την οδηγία είναι η ελάχιστη και, μολονότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν αυστηρότερες διατάξεις, δεν μπορούν ωστόσο να θίγουν τις εγγυήσεις που προβλέπει ο κοινοτικός νομοθέτης.

37 Τα λοιπά επιχειρήματα που επικαλείται η Γερμανική Κυβέρνηση κατά της ερμηνείας αυτής δεν μπορούν να τη θέσουν υπό αμφισβήτηση.

38 Όσον αφορά, αφενός, το περιεχόμενο της δέκατης πέμπτης αιτιολογικής σκέψης της οδηγίας, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα να ληφθεί υπόψη η χρήση που έκανε ο

καταναλωτής σε προϊόν που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης, πρέπει να τονιστεί ότι στο πρώτο μέρος της εν λόγω αιτιολογικής σκέψης υπάρχει η λέξη «επιστροφή» προς τον καταναλωτή, ενώ στο δεύτερο μέρος γίνεται λόγος για «λεπτομερείς κανόνες βάσει των οποίων χωρεί υπαναχώρηση από τη σύμβαση». Οι φράσεις αυτές είναι πανομοιότυπες με αυτές που χρησιμοποιούνται στην κοινή θέση του Συμβουλίου στην οποία επίσης αναφέρθηκε η Γερμανική Κυβέρνηση.

39 Από τις φράσεις αυτές προκύπτει σαφώς ότι η περίπτωση την οποία αφορά η δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη περιορίζεται στην υπαναχώρηση από τη σύμβαση του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας περίπτωση στην οποία, κατ΄ εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας απόδοσης των παροχών που έλαβαν, ο πωλητής πρέπει να επιστρέψει στον καταναλωτή το τίμημα της πωλήσεως του προϊόντος. Αντίθετα προς όσα προβάλλει η Γερμανική Κυβέρνηση, η δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως γενική αρχή που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη, σε όλες τις περιπτώσεις που το επιθυμούν, συμπεριλαμβανομένης της περιπτώσεως του απλού αιτήματος για αντικατάσταση που υποβάλλεται βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας, τη χρήση που έκανε ο καταναλωτής σε προϊόν που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης.

40 Όσον αφορά, αφετέρου, τον ισχυρισμό της Γερμανικής Κυβερνήσεως, σύμφωνα με τον οποίο το γεγονός ότι ο καταναλωτής έλαβε, διά της αντικαταστάσεως του προϊόντος που δεν πληρούσε τους όρους της σύμβασης, ένα νέο προϊόν χωρίς να έχει υποχρέωση να καταβάλει χρηματική αποζημίωση συνιστά αδικαιολόγητο πλουτισμό, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας επιβάλλει στον πωλητή την ευθύνη, έναντι του καταναλωτή, για κάθε έλλειψη συμμόρφωσης που υπάρχει κατά την παράδοση του προϊόντος.

41 Στην περίπτωση που ο πωλητής παραδίδει προϊόν που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης, δεν εκπληρώνει προσηκόντως την υποχρέωση που ανέλαβε από τη σύμβαση πωλήσεως και πρέπει επομένως να φέρει τις συνέπειες της μη προσήκουσας εκτελέσεως της συμβάσεως. Λαμβάνοντας ένα νέο προϊόν σε αντικατάσταση του

προϊόντος που δεν πληρούσε τους όρους της σύμβασης, ο καταναλωτής ο οποίος, από την πλευρά του, είχε καταβάλει το τίμημα της πώλησης και είχε συνεπώς εκπληρώσει προσηκόντως τη συμβατική του υποχρέωση, δεν καθίσταται αδικαιολόγητα πλουσιότερος. Απλώς λαμβάνει, με καθυστέρηση, ένα προϊόν που πληροί τους όρους της σύμβασης, όπως θα έπρεπε να το είχε λάβει εξ αρχής.

42 Κατά τα λοιπά, τα οικονομικά συμφέροντα του πωλητή προστατεύονται, αφενός, με τη διετή προθεσμία παραγραφής του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας και, αφετέρου, με τη δυνατότητα που του παρέχει το άρθρο 3, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας να αρνηθεί την αντικατάσταση του προϊόντος αν αυτός ο τρόπος επανόρθωσης θεωρείται δυσανάλογος ως συνεπαγόμενος υπερβολικά υψηλό κόστος.

43 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3 της οδηγίας έχει την έννοια ότι απαγορεύει εθνική ρύθμιση η οποία επιτρέπει στον πωλητή, στην περίπτωση πώλησης καταναλωτικού προϊόντος που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης, να απαιτήσει από τον καταναλωτή αποζημίωση για τη χρήση του μη σύμφωνου με τους όρους της σύμβασης προϊόντος μέχρι την αντικατάστασή του με νέο προϊόν.

Επί των δικαστικών εξόδων

44 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 3 της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών, έχει την έννοια ότι απαγορεύει εθνική ρύθμιση η οποία επιτρέπει στον πωλητή, στην περίπτωση πώλησης καταναλωτικού προϊόντος που δεν πληροί τους όρους της σύμβασης, να απαιτήσει από τον καταναλωτή αποζημίωση για τη χρήση του μη σύμφωνου με τους όρους της σύμβασης προϊόντος μέχρι την αντικατάστασή του με νέο προϊόν.

(υπογραφές)